

2. Bauman, Z., 2013. 'Lekcija pro suchasnyj chas, jakyj postijno vtikaje. Novu real'nist' treba pryjnyaty (A lecture on contemporary time that is constantly flowing. New reality must be taken)'. [online] Dostupno: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/48404/Lekcija_pro_suchasnyj_chas_jakyj_postijno_vtikaje

3. Bauman, Z., 1995. 'Ot palomnika k turistu (From pilgrim to tourist)', *Sociologicheskij zhurnal*, №4, s.133–154. [online] Dostupno: <http://jour.isras.ru/upload/journals/1/articles/218/submission/original/218-411-1-SM.pdf>

4. Bahatina, GP., 2010. 'Matematyka jak «shheplennja» proty «klipovosti» informacii» ta «kolazhu» suchasnogo myslennja (Mathematics as "vaccination" against "clip art" of information and "collage" of modern thinking)', *Visnyk Lugans'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky, Lugans'k: Iyd-vo Derzhavnogo zakladu «Lugans'kij nacional'nyj universytet imeni Tarasa Shevchenka», Al'ma-mater, №1 (188) sichen', s.57–70.*

5. Bjelov, JuA., 2006. 'Jak socium obyraje svij shljah. Rozdumy pislja prochyttannya «podijevoi» knygy (S. Y. Doroguncov, A. N. Ral'chuk. Hozjajstvovanye – synergetycheskij varyant (How socium chooses its way. Reflections after reading the "event" book (S. I. Doroguntsov, A. N. Ralchuk, "Management" is a synergistic variant)', K.: *Orijany*, 2006, 228 s.), *Visnyk Nacional'noi akademii nauk Ukrainy*, №10, s.57–70.

6. Emelyn, VA, Thostov, ASH., 2015. 'Deformacija hrognotopa v uslovijah sociokul'turnogo uskorenyja (Deformation of the homognot in the conditions of socio-cultural acceleration)'. [online] Dostupno: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1112&Itemid=52

7. Erikson, T. 2004. 'Tyranija momentu: shvydkyj i povil'nyj chas v informacijnu dobu (Tyranny of the moment: fast and slow time in the information day)', L'viv: *Kal'varija*.

8. Rashkoff, D., 2003. 'Mediavirus. Kak pop-kul'tura tajno vozdejstvuet na vashe soznanie (Media virus How pop culture secretly affects your mind)'. [online] Dostupno: <http://www.klex.ru/1qf>

9. Kastel's, M., 2000. 'Informacionnaja jepoha. Jekonomika, obshhestva i kul'tur (Information Age. Economy, society and cultures)', M.: *GU VShJe*.

10. Toffler, Je., 1999. 'Tret'ja volna (Third wave)', M.: *AST*.

11. Toffler, Je., 2002. 'Shok budushhego (Shock of the future)', M.: *OOO «Izdatel'stvo AST»*.

12. Frumkin, KG., 2010. 'Klipovoe myshlenie i sud'ba linejnogo teksta (Clip thinking and the fate of linear text)', *Ineternum*, №1. [online] Dostupno: http://nounivers.narod.ru/pub/kf_clip.htm

Pankiv O. V., PhD, associate professor, chair of Philosophy, National University «Polytechnic of Lviv» (Ukraine, Lviv), olesya.pankiv@ukr.net, ORCID 0000-0003-2081-4792

Sanotska N. Ya., PhD, associate professor, chair of Philosophy, National University «Polytechnic of Lviv» (Ukraine, Lviv), sannata@ukr.net, ORCID 0000-0002-8624-7201

Speed and instance as leading characteristics of the modern lifestyle

The article is an attempt to analyze what is «speed» and «instancy» that dominate in the life of a modern person. These characteristics turned to be the result of modern informational and technological development processes. Moreover, they can change somebody's outlook, values and even have a considerable impact on person's way of thinking.

Keywords: speed, instancy, time, communication, clip thinking.

УДК 379.8:008

Пилипів В. В.,

кандидат культурології, старший викладач кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна, Київ), vika_prima@ukr.net, ORCID <http://orcid.org/>

ПРАКТИКИ ГОСТИННОСТІ BELLE ÉPOQUE: ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ ВИМІР

Стаття спрямована на з'ясування специфіки втілення в просторі закладів гостинності ідеалів краси у відповідності з основним художнім

принципом Belle Époque, який стверджує, що світ може бути виправданий лише як естетичний феномен. Методологія дослідження полягає в застосуванні культурно-історичного, компаративного, системного, аксіологічного методів, а також герменевтичного підходу. Розглядається вплив техніко-технологічних інновацій другої промислової революції на індустріалізацію та естетизацію процесу надання гостинних послуг. В цьому контексті аналізуються «індустріальне видовище» і пов'язане з ним поняття «технологічно піднесеного». Особлива увага звертається на формування в просторі закладів гостинності таких дискурсів як мистецький і науковий, арт-дискурс, інтелектуальний дискурс і дискурс особистої маніфестації, які є актуальними і в сучасному постмодерному світі.

Ключові слова: Belle Époque, гостинні практики, художньо-естетичні принципи, індустріальна цивілізація.

На Міжнародному форумі «Globalization, inclusion and sustainability in a global century» (Рим, 8–9 травня 2017 р.) наскрізною темою була тема «зміни епох». У контексті останньої сучасний світ постає як такий, де посилюються процеси дезінтеграції та розпаду, зростає турбулентність і нестабільність [12]. Негативні тренди глобалізації ХХІ ст., серед яких поява нової нерівності між розвиненими країнами і глобальною периферією, поширення радикально-націоналістичних рухів, тероризму, протекціонізму і популізму, яскраво виявляються на тлі інтенсивного розвитку цифрових технологій, які докорінно трансформують практично всі сфери суспільного буття та індивідуального буття людини. І тому сучасний світ, як і світ Belle Époque, який змінювався під впливом технологічних інновацій другої промислової революції, перебуває в історичній точці біфуркації. Саме в цей момент вкрай необхідно надати творчого імпульсу світовому цивілізаційному розвитку, на що здатні лише люди з нестандартним мисленням, широким горизонтом бачення перспектив, ініціативністю й мобільністю, розвиненою уявою і фантазією, тобто той клас, який Р. Флорида назвав креативним [13]. У даному контексті видається актуальним дослідження гостинних практик Belle Époque, завдяки яким європейська богема, інтелектуальна та творча еліта накопичували «агреговану креативність», потенціал якої виявлявся в культурі та мистецтві протягом всього ХХ ст. і продовжує виявлятися сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальне поле дослідження гостинних практик Belle Époque заклав В. Беньямін, науковий доробок якого включає історію богемі та кафе як її культового простору, дискурси комодифікації, естетизації повсякденності тощо. У мемуарах, щоденниках, листах багатьох письменників, художників, артистів – представників інтелектуального та богемного життя цієї епохи – відображено атмосферу кафе, кабаре; механізми функціонування цих інституцій; принципи богемного життя; моделі поведінки в богемному та інтелектуальному середовищі (Е. Гонкур і Ж. Гонкур, С. Цвейг, О. Кокошка, Г. Брех, Е. Канетті, Ж. Кокто, І. Еренбург та ін.).

В аспекті історії гостинно-ресторанного бізнесу та туристичної індустрії вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають специфіку функціонування гостинних практик у різних закладах та мережах (В. Федорченко, В. Пазенок, О. Костюкова, Т. Дьорова, М. Мальська, Т. Сокол, Ю. Волков, Х. Роглев, Дж. Р. Уокер, Р. А. Браймер, І. Г. Смирнов, Л. Устименко). Специфіку гостинних практик на європейських курортах кінця ХІХ – поч. ХХ ст. аналізують Ф. Грей, Л. Кузнецова. Ж. Візарелло в аспекті дослідження тілесності звертає

увагу на взаємозв'язок тілесних практик і гостинності, підкреслює роль привабливості суб'єктів гостинного процесу.

У контексті історії та культури Австро-Угорської імперії вчені досліджують роль кав'ярень Відня та інших міст імперії як самостійних інституцій, де інтелектуали і богема обмінювалися ідеями та цінностями, взаємно надихаючи один одного (К. Е. Шорске, У. М. Джонстон, О. Яси, Я. Шимов, А. Жеребін, Ж. Ле Ридер, Б. Дубін, І. Костецький).

С. Граньєв у своїй фундаментальній історико-соціологічній праці аналізує роль кафе та інших закладів у консолідації французької літературної богеми. Н. Пестова і Ю. Цветков розглядають кафе і кабаре як осередки консолідації німецьких і австрійських експресіоністів. Роль кафе в творчості художників-імпресіоністів досліджує М. Герман. Вітчизняна дослідниця Р. Дяченко акцентує увагу на здатності готельно-ресторанних закладів епохи модерну задовольнити естетичні потреби відвідувачів, у тому числі й завдяки гармонійності мистецько-художнього вирішення. Однак, у вітчизняному науковому дискурсі ще недостатньо представлений художньо-естетичний підхід до осмислення гостинності та гостинних практик, що особливо важливо з огляду на метаморфози світу Belle Époque.

Постановка завдання. Стаття спрямована на з'ясування специфіки втілення в просторі закладів гостинності ідеалів краси у відповідності з основним художнім принципом Belle Époque, який стверджує, що світ може бути виправданий лише як естетичний феномен. Методологія дослідження полягає в застосуванні культурно-історичного, компаративного, системного, аксіологічного методів, а також герменевтичного підходу.

Техніко-технологічні інновації другої індустріальної революції та встановлення миру між європейськими державами після франко-прусської війни в короткий історичний період з 1871 по 1914 рр. забезпечили стійке економічне зростання, розквіт вільної торгівлі, експорт капіталу, обмін ідеями, технологіями, високий рівень фінансової й економічної інтеграції; вони сприяли зародженню масового суспільства та інтенсифікували міграційні процеси.

Це явище, якому поклала край Перша світова війна, вчені називають «першою глобалізацією» (У. Бек, Б. Ліндсі, Дж. Мокір, Т. Пікетті, Н. Фергюссон, У. Хаттон, Дж. Джексон, Дж. Сакс та ін.), «вікторіанською глобалізацією» (Ю. Остерхаммель та ін.), «прелюдією глобалізації» (С. Мошенський, Л. Сінцеров та ін.). А період з 1880/85 по 1914 рр., що увійшов у європейську історію як Belle Époque, отримав свою назву вже після закінчення війни. С. Цвейг так характеризував цю епоху: «Розпочався підйом, який в усіх країнах Європи відчувався майже в рівній мірі... Рівень життя підвищувався... Світ став не тільки прекраснішим, а й вільнішим... раніше за кордон виїздили лише обрані, тепер банківські клерки й дрібні ремісники подорожували до Італії, Франції... люди відчули себе впевненіше, у них з'явилася нечувана відвага і вони стали сміливіші в подорожуванні...» [11, с. 187–189].

Саме на цей час припадає інтенсивний розвиток інфраструктури гостинності, оскільки масова індустріалізація в країнах Західної Європи створює

масове виробництво, масовий попит на продукти та послуги й обумовлює зростання сфери обслуговування, підвищення її продуктивності. А диференціація способу життя в результаті трансформації соціальної структури спричиняє урізноманітнення видів діяльності в цій сфері. Як зазначав Т. Пікетті, «у секторі послуг відкривається простір для найрізноманітніших ситуацій. Зростає чисельність працівників у сфері торгівлі, гостинній справі, кафе і ресторанах» [6, с. 103].

Досягнення високої продуктивності потребувало своєрідної «індустріалізації сфери послуг», включаючи перехід від дрібного індивідуалізованого бізнесу з низькими граничними прибутками до організованого на мережевій основі стандартизованого бізнесу з високими граничними прибутками та ієрархічним управлінням. Це обумовило появу монополістичних об'єднань як нового типу організаційної структури індустріального суспільства.

Розвиток практик гостинності в контексті трансформації ринкових механізмів відбувався в двох напрямках. Перший був пов'язаний з формуванням на основі інноваційних технологій системи готельно-ресторанних комплексів, у витоків яких був Ц. Рітц, а другий – з функціонуванням та вдосконаленням традиційної організаційної структури закладів гостинності, серед яких численні кафе, паби, ресторани, подібні до французьких гінгетт, бістро, кабаре.

Зосередження в Лондоні, Парижі та інших європейських столицях і великих містах значної частини правлячого класу, промислової, інтелектуальної та художньої еліти, рантє забезпечило концентрацію в містах доходів, а відтак і купівельної спроможності. У цих містах сформувалося найбільше на той час суспільство споживання й особливий міський спосіб життя, характерною ознакою якого було проведення вільного часу в різних закладах гостинності.

Ц. Рітц разом з О. Ескоф'є здійснили революцію в організації діяльності закладів гостинності, сформувавши наприкінці XIX – поч. XX ст. на основі єдиних стандартів мережу всесвітньо відомих готельних комплексів Ritz, до складу якої входили готелі в Парижі, Лондоні, Мадриді, Лісабоні та інших європейських містах. Побудова готелів у культурному центрі міст поряд з художніми галереями й музеями перетворило їх на осередки культурно-мистецького життя. Філософію гостинності Ц. Рітца уособлював девіз «чистота, ефективність, краса», де перша складова цієї триєдності ґрунтувалася на «медикалізації» і «сцієнтизації побуту», друга – засвідчувала функціонування мережі у відповідності з логікою інструментальної раціональності, в основі якої максимально точний розподіл і розрахунок діяльності. А краса як третя складова відображала основну цінність Belle Époque і передбачала естетизацію просторового середовища та його організацію у відповідності з ідеалами краси. І тому термін Ritz й сьогодні означає «розкішний» та асоціюється з елегантністю, вишуканістю і витонченістю, що фактично відповідає максимальному втіленню ідеалу краси Belle Époque.

У Belle Époque на перший план поступово виходить споживання видовищ. А заклади гостинності (спочатку це стосувалось ресторанів) перетворюються на своєрідні театральні видовища: «Ресторан по-суті той же театр, і як у будь-якому театрі тут все

повинно стимулювати чуттєву насолоду клієнта» [4, с. 143]. Запровадження Ц. Рітцем обов'язкового відвідування ресторану у вечірньому одязі, запрошення інструментальних оркестрів, що виконували класичну музику, використання різноманітних спеціальних світлових ефектів, організація театралізованих бенкетів перетворювали ресторанный простір на дивовижне фантазмагоричне видовище – на світ, якого не існує в реальності.

Індустріальне місто, будучи привілейованим «місцем споживання», завдяки впровадженню та поширенню нових технічних винаходів та інших інновацій, стимулювало конкуренцію між закладами гостинності. Саме тому їхні власники та обслуговуючий персонал прагнули викликати у відвідувачів бажання нових і особливих потреб. І задля цього унікальна атмосфера, бездоганне обслуговування, отримання «насолони смаком» від страв «високої кухні» доповнювалося візуальним задоволенням від естетичного оформлення просторового середовища закладів гостинності переважно в стилі Art Nouveau.

Однією з форм міського мистецтва, яке сприяло естетизації гостинності, стало «урбаністичне видовище», створити яке дозволяли техніко-технологічні інновації. У такому видовищі досягалося гармонійне поєднання дизайнерського рішення, що базується на відповідних художньо-естетичних принципах, яскравості, інтер'єру, внутрішнього оздоблення закладів гостинності, зовнішнього вигляду обслуговуючого персоналу, гарсонів, що створювало відповідну атмосферу. Це видовище, приваблюючи відвідувачів, перетворилося на домінуючу тенденцію в індустріальному суспільстві, що найбільш яскраво презентувало вар'єте-кабаре Moulin Rouge [7]. Естетичне почуття, яке викликали подібні видовища, на мою думку, відображало поняття «технологічно піднесеного» або «техніко-піднесеного», яке вводять у науковий обіг в 60–ті роки минулого століття американські вчені П. Міллер і Л. Маркс, а розвиває в кінці століття Д. Най.

«Техно-піднесене» розглядається як логічне продовження класичного кантівського розуміння піднесеного, але об'єктом цього піднесеного вже постає не природа, а технічні об'єкти. І тому машина, будучи одним із символів індустріальної цивілізації, вбирає в себе смисли трансцендентного, які в Новий час перейшли від релігії до природи [9].

Соціальна диференціація в Belle Époque призводить до появи дозвольного класу (велика буржуазія, фінансова аристократія, рантьє тощо), який згідно із своєю життєвою філософією «живе у своє задоволення» і проводить час у різних фешенебельних ресторанах, відпочиває в готельній мережі Ritz, відвідує славетні європейські курорти.

У той же час численні кафе, кабаре, кафе-бари, остерії в Європі стають осередками бунтівної богемі, яка заперечувала стиль життя цього «дозвольного класу». Американський соціолог Д. Брукс так характеризує відмінність між буржуазією і богемою, яка представляла практично всю творчу еліту: «Світ буржуа був світом комерції та підприємництва. Богема жила в світі мистецтва. Буржуа міркували логічно, оперуючи цифрами та числами. Богема надавала перевагу інтуїтивному, органічному способу мислення. Буржуа подобалися

різні організації. Богема цінувала незалежність і вважала буржуа стадом пристосуванців. ... У питаннях споживання буржуа цінували врівноваженість і зовнішній блиск. Богему ж ... захоплювала справжність і природність. Буржуа обожнювали успіх; богема вибудувала свою систему цінностей навколо зневаги до успіху» [2, с. 76].

У кожній європейській столиці було власне богемне середовище, але попри етно-національні особливості цю спільноту об'єднував і перетворював на культурний феномен стиль художнього мислення, свобода індивідуального самовираження, вільний, неупорядкований, орієнтований на отримання задоволення, але й сповнений творчими замислами антибуржуазний спосіб життя, а також особлива модель поведінки, в тому числі й гастрономічної. Так, перед обідом для паризької богемі наставав священний «час абсенту», «зеленої феї», вогник якої надихав на створення шедеврів поетів і художників, що представляли різні напрями мистецтва модернізму. Повсякденне життя європейської богемі театралізується, уподібнюється феєричному карнавалі дійству, під час якого відбуваються важливі для богемної спільноти, але незрозумілі для більшості, події. Творча, неповторна атмосфера богемних кафе сприяла народженню нових ідей, які знайшли своє відображення у маніфестах і програмах різних течій модернізму.

Атмосфера кафе впливала і на особливості художнього мислення майбутніх митців. Так, на художнє бачення А. Гауді, з його підвищеною експресивністю, свободою архітектурних форм, що характеризує «каталонський модерн» в цілому, вплинуло відвідування під час навчання в Барселонському університеті та Вищій школі архітектури знаменитого кафе Pelayo, в якому збирався неформальний дискусійний клуб антиклерикального спрямування [10, с. 63].

Перше артистичне кабаре Le Chat Noir було відкрито на Монмартрі у 1881 р. художником і поетом Р. Салі. Оригінальність обслуговування в кабаре полягала в тому, що за спиртне художники «розплачувалися» своїми творами, завдяки чому всі стіни закладу прикрашалися численними малюнками, ескізами та картинами майбутніх знаменитостей. Р. Салі вперше перевдягнув гарсонів в академічні мантиї й тим самим театралізував процес обслуговування. А назвавши темну частину приміщення, де не любили сидіти відвідувачі, інститутом і оголосивши його місцем для обраних, використав принцип театралізації як засіб створення альтернативної, ігрової реальності. Петербурзький мистецтвознавець О. Бобриков вбачає в подібній ексцентричній і демонстративній поведінці народженням дадаїстського перформансу й «знуцання над головними соціальними інституціями» Франції [1].

Таким чином, процес обслуговування в Le Chat Noir стає структурним елементом театралізованих дійств, які можна назвати прото-дадаїстським перформансом. Саме тому кабаре в його первинному вигляді можна сприймати як театралізовану форму публічної гостинності. Крім того, поєднання повсякденних та художніх практик зближує мистецтво та життя, що дозволяє в гостинному просторі кабаре подолати опозицію повсякденної та художньої реальності й створити перформативну реальність.

Крім Парижа в Belle Époque центрами європейського та світового модернізму стають Відень, Берлін, Мюнхен, Барселона та інші міста. С. Цвейг називає кав'ярню «просвітницьким центром», «своєрідним демократичним клубом», де відбувався перебіг інтелектуального і мистецького життя Відня. Український письменник–модерніст, критик і видавець І. Костецький, один із теоретиків Мистецького українського руху в еміграції, характеризує атмосферу віденських кав'ярень, підкреслює: «... над усе ціновано раптово, нехай і нічим не виправдану, нехай і абсурдну імпровізацію, – де, коротше кажучи, панувала та атмосфера, без якої літературне життя не може ні рухатись, ні дихати» [5, с. 75–76]. Імпровізація, гра, вільна карнавальна стихія пронизували атмосферу кафе. Своєрідним простором карнавалізації життя стали заклади гостинності, в яких проводила час віденська богема. Цей процес продовжується і сьогодні, оскільки всі ці заклади набули значення «місць пам'яті» європейської культури, які включені до сучасних туристичних маршрутів. А «габсбургський міф», складовою якого є гостинні практики, сприяє розвитку інфраструктури туризму й гостинності. Атмосфера віденських кав'ярень сприяла й науковому мисленню. Так, засновник психоаналізу З. Фрейд «... в кафе на Бельвю з видом на Відень 24 липня 1895 р. вперше проаналізував один із своїх снів, відкривши в ньому «нездійснене бажання» [3, с. 180–181].

У Belle Époque барселонські кафе, розташовані на центральних площах і бульварах, були такими ж відомими і знаменитими, як і подібні заклади в інших європейських країнах. У каталонців особливою популярністю користувалися кафе, де танцювали фламенко – пристрасний, видовищний танець, який став символом Іспанії. А окрасою чисельних закладів гостинності в містах Каталонії, їх своєрідною візитівкою стали дивовижні, унікальні, найтоншої авторської роботи каміни, комоди, кушетки, ліжка, шафи, столики для кави з ніжками у вигляді кінських копит й стільці у стилі модерн, відповідні порт'єри, люстри. Барселонське легендарне кафе–бар Els Quatre Gats стало одним із художніх та інтелектуальних центрів Belle Époque, місцем, яке молодий Пікассо вважав своїм «другим домом» і де «складався каталонський авангард» [8, с. 101–102].

Літературно–мистецькі кафе і кабаре Німеччини відіграли важливу роль в становленні та консолідації експресіонізму як художнього напрямку. Історія знаменитого і багатого традиціями берлінського Café des Westens розпочинається з 1896 р. Спочатку воно було штаб–квартирою берлінської богемі й критично налаштованої, схильної до художнього анархізму публіки. Слава цього гостинного закладу, перш за все гастрономічна, розпочинається з 1899 р., коли відомий кухар Рокко стає шеф–кухарем закладу. А вже на початку ХХ ст. берлінський експресіонізм обрав це кафе своїм форпостом, «нічним штабом свого художнього співтовариства» (Н. Пестова). Німецькі експресіоністи стали глашатаями політичних, соціально–економічних і культурних протиріч, які призвели до страшного випробування – Першої світової війни.

Висновки. Гостинні практики Belle Époque розширили традиційну сферу художньо–естетичного і перетворили останню на технологію організації функціонування

простору закладів гостинності. Тенденція естетизації повсякденності, яка була характерна для цієї епохи, поширюючись на сферу гостинності, естетизує й власне процес надання послуг, наповнює його глибинним змістом, пробуджує естетичні почуття у відвідувачів гостинних закладів, підвищує їх привабливість. У межах ціннісних принципів буржуазії, втілених в інструментальній раціональності, розвивається індустрія гостинності, апофеозом якої постає мережа готельно–ресторанних комплексів, започаткована Ц. Рітцлем, що уособлює розкішне і безтурботне життя «дозвільного класу». Карнавалізація, безмежна театралізація характерні для гостинних практик тих закладів, які обрала для себе та зробила культовими місцями європейська богема, внаслідок чого художньо–естетичний вимір цих практик стає одним із визначальних. У Belle Époque європейські кафе перетворилися на класичний заклад гостинності модерного міста. В їх гостинному просторі, як і в просторі кабаре, починають формуватися різні дискурси: мистецький і науковий, інтелектуальний і політичний, арт–дискурс, рекламний дискурс і дискурс особистої маніфестації, що є актуальним в сучасному постмодерному світі. І тому перспективним видається як ґрунтовний аналіз цього феномену, так і його подальший розвиток.

Список використаних джерел

1. Бобриков, АА., 2014. 'Сначала в виде фарса, потом в виде трагедии. Кабаре и рождение модернизма', *Временник Zubovskogo института*, 1 (12), с.40–53.
2. Брукс, Д., 2013. 'Бобо в раю. Откуда берется новая элита', М: ООО «Ад Маргинем Пресс», 296 с.
3. Джонстон, У., 2004. 'Австрийский Ренессанс', М.: *Московская школа политических исследований*, 640 с.
4. Конлин, Дж., 2016. 'Из жизни двух городов. Париж и Лондон', М.: *Издательство Ольги Морозовой*, 368 с.
5. Костецький, І., 1968–1971. 'Стефан Георг. Особистість, доба, спадщина', Штуттґарт, с.29–206.
6. Пикетти, Т., 2015. 'Капитал в XXI веке', М: ООО «Ад Маргинем», 592 с.
7. Пилипів, ВВ., 2017. 'Гостинність у публічному просторі європейського індустріального міста', *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб.*, 25, с.200–208.
8. Турчин, ВС., 1993. 'По лабиринтам авангарда', М.: *Изд–во МГУ*, 248 с.
9. Федорова, КЕ., 2014. 'Технико–возвышенное как эстетический феномен современной культуры (на материале медианискусства)', *Кандидат философских наук. Уральский федеральный университет имени первого Президента России Б. Н. Ельцина*, 161 с.
10. Хенсберген, Г., 2002. 'Тауди – тореадор искусства. Биография', М: *Эксмо*, 318 с.
11. Цвейг, С., 2015. 'Вчерашний мир. Воспоминания европейца', М: *КоЛибри, Азбука–Аттикус*, 592 с.
12. 'Globalization, inclusion and sustainability in a global century – G7 International Forum', 2017. *Fondazione ECONOMIA Tor Vergata*. [online] Available at: <http://www.fondazioneeconomia.it/en/index.php/2017/05/globalization-inclusion-and-sustainability-in-a-global-century-g7-international-forum/> [Accessed 16 September 2018].
13. Florida, R., 2014. 'The Rise of the Creative Class – Revisited: Revised and Expanded', *Basic Books*, 512 p.

References

1. Bobrikov, AA., 2014. 'Snachala v vide farsa, potom v vide tragedii. Kabare i rozhdenie modernizma (First as a farce, then as a tragedy. Cabaret and the birth of modernism)', *Vremennik Zubovskogo instituta*, 1 (12), s.40–53.
2. Brooks, D., 2013. 'Bobo v rayu. Otkuda beretsya novaya ehлита (Bobos in paradise: The new upper class and how they got there)', М: ООО «Ad Marginem Press», 296 s.

3. Johnston, W., 2004. 'Avstrijskij Rennassans (Austrian Renaissance)', M.: *Moskovskaya shkola politicheskikh issledovanij*, 640 s.
4. Conlin, J., 2016. 'Iz zhizni dvuh gorodov. Parizh i London (Tales of Two Cities: Paris, London and the Birth of the Modern City)', M.: *Izdatel'stvo Ol'gi Morozovoy*, 368 s.
5. Kosteczkyj, I., 1968–1971. 'Stefan George. Osobystist, doba, spadshhyna (Stefan George. Personality, epoch, heritage)', Stuttgart, s.29–206.
6. Piketty, T., 2015. 'Kapital v 21 veke (Capital in the 21st Century)', M.: *ООО «Ad Marginem»*, 592 s.
7. Pylypiv, V.V., 2017. 'Gostynnist u publichnomu prostori yevropejskogo industrialnogo mista (Hospitality in the public space of the European industrial city)', *Ukrayinska kultura: m`nule, suchasne, shlyaxy rozvytku: nauk. zb.*, 25, s.200–208.
8. Turchin, V.S., 1993. 'Po labirintam avangarda (Through the maze of the avant-garde)', M.: *Izd-vo MGU*, 248 s.
9. Fedorova, K.E., 2014. 'Tekhniko-vozvyshennoe kak ehsteticheskij fenomen sovremennoj kultury (na materiale mediainskustva) (Techno-sublime as an aesthetic phenomenon of the modern culture (based on media art))', *PhD. Ural Federal University named after the first President of Russia B. N. Yeltsin*, 161 s.
10. Hensbergen, G., 2002. 'Gaudi – toreador iskusstva. Biografiya (Gaudi – a toreador of art. Biography)', M.: *Eksmo*, 318 s.
11. Zweig, S., 2015. 'Vcherashnij mir. Vospominaniya evropejca (The World of Yesterday: Memoirs of a european)', M.: *KoLibri, Azbuka–Attikus*, 592 s.
12. 'Globalization, inclusion and sustainability in a global century – G7 International Forum', 2017. *Fonadazione ECONOMIA Tor Vergata*. [online] Available at: <http://www.fondazioneconomia.it/en/index.php/2017/05/globalization-inclusion-and-sustainability-in-a-global-century-g7-international-forum/> [Accessed 16 September 2018].
13. Florida, R., 2014. 'The Rise of the Creative Class – Revisited: Revised and Expanded', *Basic Books*, 512 p.

Pylypiv V. V., PhD in Cultural Studies, Senior Lecturer of Hotel, Restaurant and Tourism Business Department, Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), vika_prima@ukr.net, ORCID <http://orcid.org/>

Belle Époque hospitality practices: artistic and aesthetic dimensions

The paper aims to clarify the specifics of the embodiment of beauty ideals in hospitality industry in accordance with Belle Époque basic artistic principle, which states that the world can be justified only as an aesthetic phenomenon. The author used cultural-historical, comparative, systemic, axiological methods, as well as hermeneutic approach. The paper examines the impact of technological innovations of the second industrial revolution on the industrialization and aestheticization of the process of provision of hospitality service. In this context, the «industrial entertainment» and the related «technologically sublime» concept are analyzed. Particular attention is drawn to the formation in the space of hospitality industry of such discourses as artistic and scientific, art discourse, intellectual discourse and discourse of personal manifestation, which are relevant in the postmodern world.

Keywords: Belle Époque, hospitality practices, artistic and aesthetic principles, industrial civilization, bourgeois, bohemia.

* * *

УДК 27–1

Рубський В. М.,
кандидат богословських наук,
старший викладач кафедри практичної психології,
Одеський національний морський університет
(Україна, Одеса), pavv@te.net.ua

КОНВЕРГЕНТНІ ПРОЦЕСИ У РЕЛІГІЙНИХ СИСТЕМАХ ПОШИРЕННЯ СВІТОГЛЯДУ

Виявлено конвергентні процеси у незв'язаних між собою і опонуючих різних релігійних рухах. Автор відстежує їх методи поширення світогляду й утримання adeptів у полі його впливу. В роботі висвітлено фактор секуляризації, який розуміється як загальний процес техногенної дегуманізації. Виявлено, що сучасному типу мейстичної картини світу, для того, щоб зберегти релігійне ядро в експлікації свого світобачення, необхідна більш глибока модель розуміння секулярності.

Ключові слова: конвергенція, світогляд, релігія, матеріалізм, секуляризація, ідентифікація, дегуманізація, місіонерство.

Термін «конвергенція» (від англ. convergent – той, що сходиться, зближується) найчастіше використовують для опису функціонального зближення медіа–проектів, ЗМІ, економічних програм тощо. Але вперше його запровадив у 1928 р. німецький теолог і релігієзнавець Генріх Фрік у праці «Порівняльне релігієзнавство», який відстежував загальні, але незалежні одна від одної тенденції в розвитку релігій: як схожих напрямків, так і протиставлених.

У своїй статті «Дослідження конвергентних процесів сучасного релігійного життя» Е. І. Мартинюк і Е. Никитченко виділяють велику кількість точок конвергенції: «акселерація, актуалізація соціальних доктрин, актуалізація есхатології, американізація, вельтизація, віртуалізація, глобалізація, діалог, консюмеризм, модернізм (постмодернізм), нові релігійні рухи, паксизація, приватизація, раціоналізація культової практики, ревівалізм, ріст інклюзивізму, секуляризація, синкретизм, сцієнтизм, сучасний релігійний плюралізм, уніфікація екзотеризації, толерантність, фемінізація, фундаменталізм, харизматизація, егосинтезація, екзотеризація, екуменізм» [7, с. 86–87]. Таке охоплення конвергентних процесів ризикує знищити поняття конвергенції, оголосивши конвергентними більшу частину аспектів релігійного життя. Адже ж сюди можна було б включити паралельні й аналогічні процеси в секулярних спільнотах і рухах. Наприклад, та ж «американізація, вельтизація, віртуалізація, глобалізація, діалог, консюмеризм» і т.д. не меншою мірою властиві системам освіти, дозвілля і торгівлі. Навіть у радянському інституті наукового атеїзму за роки його функціонування (1964–1991) з перерахованих вище процесів можна відстежити розвиток наступних: сцієнтизм, модернізм, актуалізація соціальних доктрин, паксизація і фундаменталізм.

Якщо ми скористаємося популярною неокласичною концепцією секулярності Д. Мартіна, Х. Казанови, П. Бергера, то конвергентність процесів у релігійних рухах може мати корелятивний зв'язок саме з цим процесом. Важливі зауваження і поновлення моделі секуляризації представлені в кандидатській дисертації Д. А. Узланера і відомої монографії Ч. Тейлора «Секулярний вік» [12]. За свідченням Д. А. Узланера [13, с. 5], з початку нульових років неокласична концепція секулярності зайшла в глухий кут. Це – одна з причин, за якою конвергенція процесів у релігійних спільнотах не може бути тільки наслідком загальносвітового процесу секуляризації.

Різноманітність форм релігійності, відхід від класичних канонів проявів богошукання і богопошанування є, в деякому сенсі, аспектом нескінченного поновлення концепцій секуляризації. Тут важливо погодитися з тезою Л. С. Перепьолкіна і В. Г. Стельмаха про те, що «людина релігійна в світі, позбавленому сакрального, проявляє себе особливим чином, і хоча її релігійна ідентичність не завжди виступає на перший план, вона може сприяти посиленню інших форм самоідентифікації» [9, с. 377]. На амбівалентність процесу секуляризації звертали увагу багато хто. А. І. Кирлежев, наприклад, постулює одночасність формально взаємовиключних факторів. Він пише: «Так звана десекуляризація або, іншими словами, виявлення того факту, що ми сьогодні живемо в постсекулярному